

ט:

עין משנה
נר מצווה

רבי יוסי אומר לעולם אינו נהרג עד שיהיו פ' שני עדי מתירין
ב. ואלו"ט והא תנן באלו כן הגולין (מכות דף ט): רבי יוסי אומר
השולח נהרג מפני שהוא כמועד ומותרתו בפרק קמח' דמכות
(דף ט): פריך לה ומשני דההוא היינו (ב) כרבי יוסי בר יהודה:

בפלוגתא
דבן זכאי. תימיה
דמשמע דקאי אלבני

דלמר דכ"ע מושעין לננו א"כ לרבי
מאיר יהא נמי ככ"ג אע"ג דלימכתיה
בנדיוקות דהא חיישין שמא יבואו
עדים אחרים שיזמנה בין לפ"ה בין
לפ"מ וי"ל דמירי בגון דלמרי ה"ן
קאי לא היה שם עד אחר וטעמא
דנרנן נעשרים ופלוגתא דלפ"מ דליירי
כסהמיהו עדי האב הכמשה גמורה
אע"ג דליכא למיחש בגון דלמרי
מ"מ איכא למיחש שמא יזים את
עדי האב (ג) בגון דלא הוכמיהו ויטרך
נמי כ"ג אי נמי איירי דיש לבעל שני
כמי עדים המכחישים וזאת או
בנדיוקות דמו ליכא למיחש לר' מאיר
לעדים אחרים דאפילו יבאו יהיו
מוכחשים מאלו בנדיוקות ולרנן איכא
למיחש לעדים אחרים דהכמשה
בנדיוקות לאו כלום (ו) אי נמי דעדי
האב היזמו לעדי הבעל דלכולי
עלמא ליכא למיחש לאחריני וטעמא
דרנן דכ"ג משום כבוד ראשונים
אפילו היזמו קודם גמר דין כל שכן
דלמר גמר דין דלמי טפי שפיר

רבינו חננאל

אי בעי תימא כגון
שהתרו בה ולא התרו
בה עיה' ר' מאיר כ"י
יוסי וחכמים כרבנן. אי
בעי תימא כגון דאיתכחשו
העדים בבדיוקות ור'
מאיר כבן זכאי וחכמים
כרבנן. אמר רב יוסף
הביא הבעל עדים שיזמנה
ונמצאו וזממין עדי הבעל
נהרגין ואין משלמין ממונ
נמצאו המוכיחין וזממין
המוסיפין שבאו להרים
נהרגין ומשלמין ממונ
לבעל ונפשות לעדים.
אמר רב יוסף פלוני
רבעו לאנסו הוא ואחר
פוערין להרוג לרצונו
רשע הוא והתורה אברה
אל תשת רשע עד. רבא
אמר ארס קודם אצל עצמו
ועדות הקיבוץ פסולה היא
ואין אדם משיש עצמו
רשע וכן אם אמר פלוני

דיני ממונות בשלשה
פרק ראשון סנהדרין

ד"כ מה יעשו שני אמיין ואחד. כשר עמיהם: שאלו כאלה שפרג
את הנפש. ופלוגתא דר' מאיר ורנן נמי כגון שנמלא אחד מן השלשה
קרוב או פסול וראה ושקח ולא התרה ר' מאיר ככר לה כר' יוסי
דלמר דדייני נפשות לא שנה התרה ולא שנה שקח עדותן בטלה ורנן
סברי כרבי דהיכא דשקח דמקיים
העדות בשאר ומיקטלא: דבנדיוקות.

מה יעשו שני האחים ואחד שראו באחד
שהרג את הנפש ואיבעית אימא כגון
שהתרו בה אחרים ולא התרו בה עדים
וקמפלגי בפלוגתא דרבי יוסי ורנן דרנן
רבי יוסי אומר לעולם אינו נהרג עד שיהיו
פי שני עדי מתירין בו שנאמר יעל פי שנים
עדים ואיבעית אימא כגון דאיתכחשו
בבדיוקות ולא איתכחשו בחקירות וקמפלגי
בפלוגתא דבן זכאי ורנן ורנן תנן מעשה
ובר' בן זכאי בעוקאי רובצי האנים אמר רב
יוסף הביא הבעל עדים שזינתה והביא
האב עדים והזימום לעדי הבעל עדי
הבעל נהרגין ואין משלמין ממונ חזר והביא
הבעל עדים והזימום לעדי האב עדי האב
נהרגין ומשלמין (ממון) ממונ לזה ונפשות
לזה (א) ואמר רב יוסף פלוני רבעו לאונסו
הוא ואחר מצטרפין להרוג לרצונו רשע
הוא והתורה אמרה: אל תשת רשע
עד רבא אמר (ב) אדם קרוב אצל עצמו
ואין אדם משיש עצמו רשע אמר רבא
פלוני

מסורת הש"ס

(א) מכות י"ב (ב) לקמן ט.
מח. פס' א (ג) ר"ל
(ד) יבמות ס"ה. (ע"ש).
(ה) לקמן י. בה. מכות ט"ז:
יבמות ס"ה. (ו) מ"ר ר"ח
פ"ג. (ז) ג' א"ל ל"ה ד"ר.
(ח) לפנינו תוספות ט.
דיה השוק. (ט) נפ"ל:
דהקל.

תורה אור השלם

1. על פי שנים עדים או
שלושה עדים יזמה המת
לא יזמה על פי עד
אחד. ובר"ם י"ו
2. לא תשא שמע שוא
אל תשא ירך עם רשע
להיות עד תוס'.
שמות כ"ג א

הגהות הב"ח

(א) תוספות ד"ה ר' יוסי
וכי' היינו ר' יוסי ל"ל
ואת כ' ממון: (ב) ר"ה
כפלוגתא וכו' שנת יום את
עדי האב דרבי כבוד לרא
הבחישים ונשקח:
(ג) בא"ד לא נלם הוא א'
נמי:

מוסף רש"י

בעוקאי תאנים. שהיו
משידים עליו שהרגו תחת
פלוני ודקן בן פלוני פלוני
ו עוקאי בגין או דקן.
שוק. וזו הפיר. מקום
היהו לאין (קמ"ח ט.).
מצטרפין להרגו. את
הכונה יבמות כ"ה. ואין
אדם משיש עצמו רשע.
אין אדם משיש את עדותו
עדות אצל עצמו לעשות
רשע. וזה דק"ל הולאת
פיו מנחה עדים דמי. הוי
מילי למחויב אצל לקופה
ולעשם מלקח ויפסול לא
שם כ"ה). דהא אין קרוב
מעיל לא לטמ ולא לחוסה
ואדם קרוב אצל עצמו (קמ"ח
כ"ה).

מיהא לזה לאשה ותשלומין לזה לאב לאו עליהו רמז שלומי אלה
על הבעל שהי על ידן הבעל בה לשלם לאב דכל זמן שלא הביא
הבעל עדים שיזמנה תחמו אינו מתחייב לשלם מאה סלע על ידי
עלמו כדאמרין בכמויות (דף מו). ללא קרינא ביה ואם אמת היה
וגו' ונכרי כן דכלל עדים לא מיקטלא הלך אינו נמי לא מחייב אלא
אם כן הביא עדים שיזמנה והחמו: והיוצא משם לא מחייב אלא
אם כן מיימים את אלו לומר שעמכם היו במקום פלוני והלא אמת
עמנו הייתם במקום פלוני: עדי האב נהרגין. שרלו להרוג עדי
הבעל: ומשלמין ממונ. מאה סלע לבעל שבאו לחייבו כשהיוצא
את עדיו: ממונ לזה. לבעל: ונפשות לזה. ונהרגין שביל
העדים דקסבר רב יוסף כי פטר רחמנא מתחייב בנפשו מן
התשלומין היכא דמיתה וממונ משום חד קאמו עליה: פלוני רבעו.
נמשכך זכור: לאונסו. על כרחו: הוא ואחר. הנרבע הוא
כשר להעד עליו ואם יש אחר עמו נהרג הרובע על פייה:
אל תשא רשע עד. דכתיב (שמות כג) אל תשא ירך ועו': רבא
אמר. אין אדם נפסל לעדות בהודאת פיו דאדם קרוב אצל עצמו
הלך אין אדם יכול לשום עצמו רשע כלומר על עדות עלמו אינו נעשה
רשע שהרי תורה פסלה קרוב לעדות ונהרג הרובע דפלגין דיבורא
ומהימנין ליה לגבי כהניה ולא מהימנין ליה לגבי דדייה לפסול לעדות:
פלוני

העירות חוץ מאשת איש דמלקין על לא טובה השנועה אי נמי הם
כשר משום דילרו תוקפו כ"כ וחשוב כאלו אצל הרביעה אין יצרו תוקפו כ"כ א"י ה"נ יצרו תוקפו וכשר לעדות אחרת ולא ארביעה
דקדור על עבד לזו ולא מעידו והא דפריך צ"ל אין לפרש יצול לפי שהוא פסול מחמת ששאל
הרובע שרבעו לאונסו שכן היה נראה לפרש דומיא דהרוב יצול להבי' מוכח דלאונסו כשר ואין שואלו כמו הרוב ועוד דהרוב גופיה
מנינא לפרש דלא מיפסל מחמת ששאל אלא מחמת שהוא טריפה ואינו ראוי להעיד ונראה לפרש דהתם מנרבע לרצונו פריך ואע"ג
דלרבא כשר התם איירי שיש עדים שנרבע לרצונו דלא אינו ראוי להעיד והוי נמאל עד אחד מהן פסול ועדותו בטלה וק"ל כיון
דנרבע לרצונו איירי בחוס נקט לנסוף הרוב רובע יצול פירוש יצול על עצמו דמנרבע לרצונו ממירי ביה הוי מני למיפקר
אכתי שילול את עצמו וי"מ דנהרגו ונרבע כשהם קרובים פריך דילול וכ"ה הא כתיב ביה (שמות כא) מכה אביו ואמו וגו'
אף על פי שהוא קרוב ונרבע נמי כתיב ערות אבין ואיכא למאן דדריש לקמן (דף מ). ערות אבין ממש:

ואין אדם משיש עצמו רשע. הקשה ר"י בר' מרדכי מדקאמר צ"ל דכמויות (דף מ): וס' העדים שאמרו כתב ידיו הוא זה אבל
אנוסים היינו קטנים היינו פסולי עדות נאמנים ואמר רמי בר חמא בגמרא לא שנו אלא שאמרו אנוסים היינו מחמת נפשות
אבל אנוסים מחמת ממונ אין נאמנים מ"ט אין אדם משיש עצמו רשע ורבא הוא דמסיק התם הכי והשתא אמאי לא פלגין דיבורא
ונהימנינו במאי דקאמרי שהיו אנוסין אבל לא מחמת ממונ ונראה דהיא דכמויות אחיא כמאל דאמר ג'ש ונולין (ב"ב דף קל: וס') דלא
פלגין דיבורא כד גופא פ"י כד גופא כמו גירשתי את אשתי ללא אשתי ללא פלגין דיבורא כד גופא לומר דלא מהימן לשבער ומהימן להבא
וכן אנוסין היינו מחמת ממונ שעל עצמו הוא מעיד כן דאי מהימנת ליה שהוא אנוס מהימנה שהוא מחמת ממונ נאנס וכן פלוני רבעו
לרצונו אין לפרש הוי מחמת נפשו דקאמרי לרצונו אלא פלגין דיבורא לומר שרבעו לאונסו ד"כ הוי פלגין דיבורא כד גופא ובמקלמא
מהימן אחאי גופא ובמקלמא לא מהימן אלא פלגין לומר שרבעו אבל לא שרבעו וכן מוכח מפלוני רבעו שורי דאי הוה אמרי' אדם קרוב
אלל ממונו ה"א דמהימן לומר שרבעו שור אחר אבל לא שורי דבשורו אין שייך להלקין בין אונס לרצון וכן מוכח ההוא דזה בירכ' (לקמן דף כה).
דח' אמר לדידי אחסין צרכיתא דמהימן שהלוא צרכיתא אבל לא לדידיה ומעד דלם היה כהן נשוי אחותו והוא ואחר מעידין שפלוני בה
עליה סקרה היא דמטטרפין להרוג אבל לא להרגה אפילו לאוקרה על בעלה אע"פ שנאקרת בלאונס ואע"פ דבההיא דכמויות (דף
מ: וס') פלגין דמהימנין להו במאי דאמרי כתב ידיו הוא זה היינו אפי' בלא טעמא דפלגין ועוד יש לומר דהתם בכמויות כיון דקיום
שטרות דרנן דעדיה שתמוזין על השטר נעשה כמי שנקחה עדותן צ"ל לא פלגין דיבורא לומר שאנוסין היו מחמת נפשות ואע"ג
דאשכחן (גיטין דף מ): פלגין דיבורא גבי עבד שהביא גיטו וכתיב בו עצמן ויכסי קניוין לך דלמר רבא עצמו קנה ויכסי לא קנה לא דמי
דהתם כן הוא נוהג בכל שטרות דעלמא דבעה אשה ובעה שחרור הימנוה רנן על ידי צפני נכתב וכפני נחמש ובשאר שטרות אכריזי קיום:
אלל

דהו ככ"ג ולרבי מאיר לא שייך כבוד ראשונים דלא היה כאן מיוד
מיהא והכמשה בנדיוקות: ע"י האב נהרגין ומשלמין ממונ.
מיהא דלמאי נהרגין דמנו אמרי לא לחייב עדי הבעל כאלו אלא
לחייב הבעל ממונ קאמינא כיון שלא התרו בהן עדשים וזממין לא
נעו התראה וכה"ג אמרינן לקמן בפרק היו בודקין (דף מא):
למאן דלמר חזר א"ל התראה עדי נערה המאורסה אין נהרגין
ממונ שיזמנו לומר לאוקרה על בעלה כאלו וי"ל דהא שאני כיון
שיודעים דנאס להרוג את האשה יודעים שיהרגו אותן אם יזמנו
דאי אפשר להיות זה בלא זה אבל התם לא דיעי שהיתה חבירה אי
נמי לא דיעי דחזר א"ל התראה והא דפריך התם אלא אשה חבירה
דקיימא לן (כ"ד) יוסי בר' יהודה דמיקטלא הכי משכחת לה הוה
מני לשטיי כגון דדיעי שהיא חבירה ודיעי שחזר א"ל התראה:
בבבין לזה ונפשות לזה. הא דמקשה צ"ל הרג (ב"ב
דף כ): דיה בגין דפטר התם אפילו בגדי דהו ועבדא דהו מפורס
במקום אחר: לרצונו רשע הוא. ואע"ג דרבא בעי רשע דחמס
בפרק זה בורר (לקמן דף מ). האי כמו רשע דחמס הוא דומיא דאובל
נבילות לתוצתין כיון שעובד להנאחו על דעת קונו כמו כן היה
עושה שביל הגלות ממונ ומעיד שקר והא דלמר התם (דף ט:)
התשובה על העירות כשר לעדות פירש בקוטרס (א) לאו דליכא ספדי
שא על הערוה אלא שהוא גם בעריות ומתייחד עמהן והאי
דקמרי ארבעים כהמיה וכשר היינו משום דמלקין על ייחוד כל
כשר משום דילרו תוקפו כ"כ וחשוב כאלו אצל הרביעה אין יצרו תוקפו כ"כ א"י ה"נ יצרו תוקפו וכשר לעדות אחרת ולא ארביעה
דקדור על עבד לזו ולא מעידו והא דפריך צ"ל אין לפרש יצול לפי שהוא פסול מחמת ששאל
הרובע שרבעו לאונסו שכן היה נראה לפרש דומיא דהרוב יצול להבי' מוכח דלאונסו כשר ואין שואלו כמו הרוב ועוד דהרוב גופיה
מנינא לפרש דלא מיפסל מחמת ששאל אלא מחמת שהוא טריפה ואינו ראוי להעיד ונראה לפרש דהתם מנרבע לרצונו פריך ואע"ג
דלרבא כשר התם איירי שיש עדים שנרבע לרצונו דלא אינו ראוי להעיד והוי נמאל עד אחד מהן פסול ועדותו בטלה וק"ל כיון
דנרבע לרצונו איירי בחוס נקט לנסוף הרוב רובע יצול פירוש יצול על עצמו דמנרבע לרצונו ממירי ביה הוי מני למיפקר
אכתי שילול את עצמו וי"מ דנהרגו ונרבע כשהם קרובים פריך דילול וכ"ה הא כתיב ביה (שמות כא) מכה אביו ואמו וגו'
אף על פי שהוא קרוב ונרבע נמי כתיב ערות אבין ואיכא למאן דדריש לקמן (דף מ). ערות אבין ממש: